WARIES MISDAADREEKS · Nº 091

Giftige Paling in Harderwijk

De zaak van de laatste rokerij

MOORDSPEL VOOR ZES SPELERS

Uitgeverij Waries

Inhoud

Zo werkt dit boek 4

Spelregels 6

Voor de gastheer 8

De zes rollen 10

Harderwijk, de Vischpoort en de paling 12

Uit De Randmeerbode 13

Plattegrond en situatieschets 14

Openingstekst 16

Ronde 1 · Aan tafel 18

Ronde 2 · Het rookhok 29

Ronde 3 · De plant van Linnaeus 43

Ronde 4 · Wat de Vischpoort zag 60

De ontknoping 73

Aan de lezer 74

Werkbladen 75

Antwoordformulier 78

Hints 79

De oplossing 83

Nawoord 88

Zo werkt dit boek

Vrijdag 25 september 2026. In Rokerij Haverkamp, een steenworp van de Vischpoort, wordt voor de laatste keer paling gerookt. Jacob Haverkamp, de baas, heeft zes mensen uitgenodigd voor een palingavond om afscheid te nemen. Om acht minuten voor acht neemt hij zijn eerste hap. Een uur later is hij dood.

Een week later zitten dezelfde zes mensen opnieuw aan de lange tafel in de eetzaal. Rechercheur Ilse Bosman heeft hen gevraagd de avond na te spelen. Het laboratorium heeft inmiddels gezegd wat er in Jacobs eten zat: het gif van monnikskap, een plant die Carl Linnaeus, die in 1735 in Harderwijk promoveerde, achttien jaar later zijn wetenschappelijke naam gaf.

Dit boek is een moordspel voor zes spelers. Iedere speler krijgt één rol, en per ronde een rolblad met wat zijn personage vertelt en wat het liever (nog) niet vertelt. Na elke ronde komen er aanwijzingskaarten op tafel: bonnetjes, foto's, briefjes, een logboek, een toespraak. Wie goed luistert, goed leest en de tijden naast elkaar legt, kan de dader aanwijzen voordat de oplossing wordt geopend.

TWEE MANIEREN OM TE SPELEN

Met zes spelers. Eén speler is gastheer of gastvrouw. Die speelt gewoon een rol mee, maar leest daarnaast de teksten van rechercheur Bosman voor en bewaakt het boek. Lees eerst de spelregels en de aanwijzingen voor de gastheer. Reken op drie tot vier uur, met eten erbij.

Alleen, als dossier. Lees het boek van voor naar achter. Je leest dan alle rolbladen, ook wat de personages verzwijgen, en alle kaarten, in de volgorde waarin ze op tafel komen. Gebruik de werkbladen achterin om tijden en plaatsen bij te houden. Reken op twee tot drie uur. Het antwoordformulier staat op p. 78; de hints staan op hun kop, zodat je niet per ongeluk te veel ziet.

EEN EERLIJKE ZAAK

Alles wat je nodig hebt om de dader te vinden staat in dit boek, vóór de verzegelde bladzijde. Er zijn geen verborgen tweelingen, geen gif dat niemand kent en geen bekentenis die uit de lucht valt. Wel liegen er mensen. Bijna iedereen heeft iets te verbergen, en de meeste geheimen hebben niets met de moord te maken. Eén leugen wel.

OVER DE TIJDEN

Alle tijden zijn Nederlandse zomertijd. De klok van de logger in het rookhok en die van de camera van Sjoerd Mulder zijn door de recherche gecontroleerd; waar seconden staan, kun je erop rekenen. Waar mensen 'rond half acht' zeggen, is dat wat ze zich herinneren, niet meer en niet minder.

De oplossing verwijst steeds naar de bladzijde waar het bewijs staat. Wie de zaak goed heeft opgelost, kan bij elke stap zeggen: dat had ik kunnen zien.

Spelregels

WAT JE NODIG HEBT

- Dit boek, en zes spelers van achttien jaar of ouder.
- Een avond van drie tot vier uur. Eten mag, en hoort er eigenlijk bij: gerookte paling, roggebrood, citroen en een milde mierikswortelsaus. Geen vuurpot. Die is voor de baas.
- Pen en papier voor iedereen, en de werkbladen achterin (kopiëren mag).
- Zes exemplaren van de rolbladen, of een gastheer die het boek per ronde openslaat en elke speler apart laat lezen. Kopiëren of fotograferen van rolbladen en kaarten voor eigen gebruik is toegestaan.

HET VERLOOP

Opening. De gastheer leest de openingstekst van rechercheur Bosman voor. Ieder kiest of krijgt een rol en leest daarna alleen het publieke rolportret van de anderen.

Vier ronden. Elke ronde gaat zo:

1. De gastheer leest de inleiding van Bosman voor die bij de ronde hoort.
2. Iedere speler leest stil het eigen rolblad van deze ronde. Niet bij de buren meekijken.
3. Om de beurt vertelt iedereen wat onder *Wat je vertelt* staat. In eigen woorden mag, maar laat niets weg en verzin geen feiten bij.
4. De kaarten van de ronde komen op tafel. Op elke kaart staat wie hem voorleest. In ronde 4 is de volgorde omgekeerd: eerst de kaarten, dan de rolbladen.
5. Vrij gesprek, twintig tot dertig minuten. Stel de vragen uit *Vraag de anderen*, en alle vragen die je zelf bedenkt.

Ontknoping. Na ronde 4 vult iedereen het antwoordformulier in. Daarna leest de gastheer de oplossing voor.

De zes rollen

Deze portretten mag iedereen lezen. Wat de personages verder weten, staat op hun rolbladen.

1 **MARIEKE HAVERKAMP** (44)

Dochter van Jacob. Chef-kok en eigenaar van Bistro Graat in Zwolle. Snel, scherp, kookt beter dan ze praat. Kwam de laatste palingavond helpen in de keuken van haar vader, met wie ze het niet altijd eens was.

Kleding: Koksbuis of zwarte schort, haar strak in een knot.

2 **LOTTE VERWEIJ** (26)

Leerling-roker bij Rokerij Haverkamp sinds 2023. Kan in het donker een paling villen. Jacob noemde haar ‘de enige die de kast verstaat’. Ze woont boven de bakker in de Donkerstraat en fietst overal heen.

Kleding: Werkkleding, rubberen klompen, een theedoek over de schouder.

3 **KEES LUBBERS** (67)

Beroepsvisser, en sinds veertig jaar de vaste leverancier van de rokerij. Vaart met zijn schip De Jonge Gijs. Zegt weinig, ziet veel, rookt shag. Jacobs oudste vriend, of in elk geval zijn oudste kennis.

Kleding: Visserstrui, pet, een pakje shag in de borstzak.

4 **ANNELIES VROOM** (63)

Oud-biologielerares, stadsgids en voorzitter van de Linnaeuskring Harderwijk. Kent van elke plant de Latijnse naam en van elk huis in de binnenstad het bouwjaar. Was bevriend met Jacobs overleden vrouw Grietje.

Kleding: Groene regenjas of roestbruine jas, leesbril aan een koordje, een map onder de arm.

5 **RUBEN STERK** (39)

Projectontwikkelaar, mede-eigenaar van Sterk & Wal Vastgoed uit Amersfoort. Wilde het pand van de rokerij kopen voor appartementen met uitzicht op de Vischpoort. Altijd een tikje te laat, altijd een tikje te vriendelijk.

Kleding: Colbert zonder das, dure sneakers, telefoon in de hand.

6 **SJOERD MULDER** (51)

Culinair journalist van weekblad De Randmeerbode. Schreef een stuk over 'de laatste rokerij binnen de muren' en interviewde Jacob op de avond zelf. Praat in bijvoeglijke naamwoorden en fotografeert alles wat beweegt, en alles wat niet beweegt.

Kleding: Sjaaltje, notitieboekje, camera om de nek.

EN VERDER

Jacob Haverkamp (69), het slachtoffer. Rokersbaas in de derde generatie, weduwnaar van Grietje (overleden in 2019). Koppig, gul, gevreesd om zijn vuurpot: vers geraspte mierikswortel, zo scherp dat geen gast eraan durfde te komen. Die at hij altijd zelf, als eerste hap van de avond, uit het blauwe Makkumer bakje van zijn moeder.

Ilse Bosman, rechercheur. Leidt het onderzoek, is geen speler. Haar teksten worden voorgelezen door de gastheer.

Harderwijk, de Vischpoort en de paling

Harderwijk lag eeuwenlang aan de Zuiderzee, en wie in Harderwijk woonde, leefde van het water. Vissers brachten hun vangst door de Vischpoort de stad in, naar de afslag. Van de poorten in de oude stadsmuur is alleen deze nog over. De poort heeft ooit een licht gedragen; dat brandt nu alleen nog bij bijzondere gelegenheden.

In 1932 werd de Zuiderzee afgesloten. De haring en de ansjovis verdwenen, de paling bleef. Harderwijk werd een palingstad, met rokerijen in de steegjes achter de kade, en de jaarlijkse Aaltjesdag herinnert er nog altijd aan. Met de inpoldering van Flevoland kwam er een randmeer voor de deur: het Veluwemeer.

DE OUDE UNIVERSITEIT

Van 1648 tot 1811 had Harderwijk een universiteit, tot de Franse tijd er een eind aan maakte. Haar beroemdste student bleef maar een week. In juni 1735 kwam de Zweed Carl Linnaeus naar de stad, verdedigde een proefschrift over de oorzaak van wisselkoorts en vertrok als doctor in de medicijnen. Achttien jaar later, in zijn *Species Plantarum* van 1753, gaf hij duizenden planten de tweedelige naam die we nog altijd gebruiken. Achter zulke namen staat vaak een ‘L.’: beschreven door Linnaeus.

Bij wat ooit de academietuin was, staat een torentje dat Harderwijkers het Linnaeustorentje noemen.

WAT IN DIT BOEK VERZONNEN IS

Rokerij Haverkamp aan de Vischpoortsteeg bestaat niet, en de steeg zelf ook niet. Alle personen, de Linnaeuskring, het vastgoedbedrijf, het weekblad en het blog in dit verhaal zijn verzonnen. Harderwijk zelf is het decor: de kade, de poort, het water en de geur van rook op een septemberavond.

Uit De Randmeerbode

DE RANDMEERBODE · donderdag 17 september 2026 · Eten & drinken

De laatste rook binnen de muren

Na vijfennegentig jaar gaat Rokerij Haverkamp dicht. Een ode, vooraf.

DOOR SJOERD MULDER

Wie op een windstille middag van de boulevard de Vischpoortsteeg in loopt, ruikt het eerder dan hij het ziet: eikenhout, zout, en dat diepe, vette, bijna zoete dat alleen paling geeft als hij lang genoeg boven een smeulend vuur heeft gehangen. Het is de geur van Harderwijk, of wat ervan over is.

Hendrik Haverkamp begon zijn rokerij in 1931, een jaar voordat de Zuiderzee werd afgesloten. Hij had geen betere timing kunnen kiezen, en geen slechtere. De haring verdween, de ansjovis verdween, de afslag werd stil. De paling bleef. ‘Paling is koppig,’ zegt zijn kleinzoon Jacob, ‘net als wij.’

Jacob Haverkamp (69) nam de kast in 1988 over van zijn vader. Hij rookt nog zoals zijn grootvader: de paling levend gekocht, met grof zout gestript tot het slijm eraf is, gezouten, door de kop aan de stokken geregen, eerst gegaard bij een graad of zeventig, dan gerookt boven eikenhoutsnippers tot de huid glanst als oud leer.

Zijn vrouw Grietje, die in 2019 overleed, had de winkel en de tuin. De border langs de muur van de achterplaats, vol blauwe trossen in september, staat er nog. ‘Daar kom ik niet aan,’ zegt Jacob. ‘Daar mocht ik al niet aan toen ze leefde.’

De paling komt al veertig jaar van dezelfde visser, Kees Lubbers, die met zijn schip De Jonge Gijs vaart en op de kade een vaste bank heeft naast de Vischpoort. ‘Kees zegt niks en levert alles,’ aldus Haverkamp.

Waarom dicht? Leeftijd, regels, een rug die niet meer wil. En niemand om het over te nemen, ‘behalve één meisje, en die moet ik nog vragen’. Over de toekomst van het pand houdt Haverkamp de kaken op elkaar. Dat er belangstelling is van ontwikkelaars, is in de steeg geen geheim.

Vrijdag 25 september is de laatste palingavond, voor genodigden. Jacob raspt dan, zoals elk jaar, zijn beruchte vuurpot: verse mierikswortel, zo scherp dat geen gast eraan durft te komen. ‘Die eet ik zelf, als eerste hap. Als hij niet bijt, is de avond mislukt.’

Na vijfennegentig zomers gaat er een deur dicht in de steeg. De geur zal nog weken blijven hangen. Volgende week in deze krant: het grote afscheidsinterview.